

ASPECTE PRIVIND MĂSURILE DE SPRIJIN ADOPTATE ÎN CONTEXTUL APARIȚIEI ȘI ADÂNCIRII CRIZEI ENERGETICE LA NIVELUL ROMÂNIEI

ASPECTS REGARDING THE SUPPORT MEASURES ADOPTED IN THE CONTEXT OF THE APPEARANCE AND DEEPENING OF THE ENERGY CRISIS AT THE LEVEL OF ROMANIA

Mateș Adelin-Nicolae^{1*}

¹⁾ *Universitatea „1 Decembrie 1918”, Alba Iulia, România*

Rezumat

Având în vedere contextul actual, în care ne confruntăm cu una dintre cele mai mari crize energetice din istorie, apărută încă din vremea luptei omenirii cu pandemia de Covid 19, ca o cauză a acesteia, și care s-a adâncit odată cu izbucnirea războiului dintre Federația Rusă și Ucraina, care reprezintă doi jucători importanți pe piața energetică din Europa, fapt care generează una dintre cele mai puternice și mai durabile destabilizări economice, cu efecte negative majore asupra întregii situații financiare a populației. Efecte care trebuie contracarate prin implementarea unor măsuri optime din partea tuturor statelor, de aceea este important să identificăm modalitățile prin care statul român a intervenit pentru a contracara efectele economice cauzate de actuala criză energetică. Astfel, prin acest articol ne propunem să realizăm o imagine de ansamblu asupra modului în care, la nivelul României, s-au luat măsuri de reducere a efectelor cauzate de creșterile de preț aduse de criza energetică.

Cuvinte-cheie: criza energetică, măsuri de sprijin financiar, contribuție de solidaritate

Clasificare JEL: Q40, Q41, Q48, K32

Abstract

Considering the current context, in which we are facing one of the biggest energy crises in history, which appeared since the time of humanity's fight with the Covid 19 pandemic, as a cause of it, and which was deepened with the outbreak of the war between The Russian Federation and Ukraine, which represent two important players on the energy market in Europe, a fact that generates one of the strongest and most lasting economic destabilizations, with major negative effects on the entire financial situation of the population. Effects that must be counteracted by the implementation of optimal measures on the part of all states, so it is important to identify the ways in which the Romanian state intervened to counteract the economic effects caused by the current energy crisis. Thus, through this article, we aim to create an overview of how, at the level of Romania,

* Autor corespondent, Mateș Adelin-Nicolae – matesadelin@yahoo.com

measures were taken to reduce the effects caused by the price increases brought by the energy crisis.

Keywords: energy crisis, financial support measures, solidarity contribution

JEL Classification: Q40, Q41, Q48, K32.

Introducere

Având în vedere contextul actual, în care mediul de afaceri și economia se confruntă cu o serie de crize multiple, încă de la începutul anului 2020, o dată cu apariția și dezvoltarea rapidă a pandemiei de Covid 19, urmată de lupta continuă, pe toate căile cu acest virus pe parcursul anului 2021, precum și apariția crizei energetice în ultimul trimestru al anului, criză care are să fie și mai tare adâncită o dată cu atacarea de către Federația Rusă, a Ucrainei, având în vedere că aceste două țări sunt piloni importanți pe piața energetică. Toate acestea demonstrează importanța identificării modalităților prin care statul a încercat și încearcă să contracareze efectele ultimei destabilizări economice cauzată de criza energetică, lucru extrem de dificil de realizat având în vedere că economia nu a avut timpul necesar pentru a se redresa după lupta cu pandemia de Covid-19.

Având în vedere cele menționate anterior în cadrul acestei lucrări ne propunem ca obiectiv principal, crearea unei imagini de ansamblu asupra modului în care statul a intervenit activ în contracararea efectelor economice ale crizei energetice, obiectiv la care se alătură ca obiectiv secundar prezentarea modului în care funcționează piața energetică la nivelul țării noastre, dar și contextul care a dus la instaurarea acestei crize, de la sfârșitul anului 2021, și modalitatea prin care războiul din Ucraina a dus la adâncirea, și mai tare a acestei situații de criză.

1. Recenzia literaturii științifice

În vederea îndeplinirii obiectivului principal al acestei lucrări, și anume prezentarea măsurilor adoptate de stat în contextul crizei energetice, este necesar, pentru început să prezentăm câteva aspecte generale ce privesc modul de funcționare a pieței energetice la nivelul României, precum și factorii care au dus la instaurarea prezentei crize, și modul în care acesta a fost adâncită o dată cu izbucnirea războiului din Ucraina.

Pentru a discuta despre piața internă de energie a României ca stat membru al Uniunii Europene, este imperios necesar să prezentăm obiectivul acestei piețe la nivel comunitar, astfel, potrivit Parlamentului European, în cazul pieței interne a energiei, acesta are menirea „de a asigura o piață funcțională, cu un acces echitabil la piață și un nivel ridicat de protecție a consumatorilor, precum și niveluri corespunzătoare ale interconectării și capacității de producție” (europa.eu). Pentru îndeplinirea acestui obiectiv, care urmărește în esență armonizarea și liberalizarea pieței interne a energiei la nivelul UE, „începând cu 1996, s-au adoptat măsuri privind accesul la piață, transparența și reglementarea, protecția consumatorilor, sprijinirea interconectării și nivelurile adecvate de aprovizionare” (europa.eu), până în prezent elaborându-se un număr total de 5 pachete privind energia, cel mai recent datând din anul 2021.

În vederea identificării modului în care piața energetică internă a României, funcționează astăzi, în oarecare armonie cu directivele Europene, este necesar să prezentăm câteva aspecte privind evoluția modului în care industria energetică a țării a funcționat de-a lungul istoriei, astfel ca majoritatea statelor, la nivelul anului 1990 industria energetică a României se afla încă sub monopolul statului, mai ales în contextul în care țara se situa

imediat după cea mai importantă schimbare politică, și anume trecerea o dată cu prăbușirea comunismului, la democrație. Potrivit autoarei Delia Vasilica Rotaru, în articolul intitulat *Romanian energy market evolution: towards a common European market*, la nivelul anului 1990, avem de-a face cu preluarea de către Regia Autonomă de Electricitate (RENEL), a Departamentului de Energie Electrică și Termică, care se ocupa de industria energetică în perioada comunistă, iar astfel „RENEL controla toate sectoarele industriei de energie electrică – producție, transport și distribuție, prețurile fiind dictate de guvern” (Rotaru, 2013).

Următoare etapă importantă în dezvoltarea industriei energetice, care presupune și o primă direcție spre o piață energetică liberalizată în România, se identifică la nivelul anului 1998, o dată cu dizolvarea Regiei Autonome de Electricitate (RENEL), și apariția Companiei Naționale de Energie Electrică (CONEL) cu filialele sale (Termoelectrica, ca producător de energie termică și electrică, Hidroelectrică, cu rolul de producător a hidroenergiei și Electrica, având ca obiect distribuția și furnizarea energiei), iar ca urmare a începerii demersurilor spre aderarea către Uniunea Europeană au avut loc numeroase privatizări ale unor companii de stat, vânzarea unora către companii precum EON, Enel și CEZ, toate cu un rol important spre procesul de liberalizare a pieței energetice, precum și alte măsuri cum sunt: „deschiderea pieței la 10%, înființarea OPCOM responsabil cu administrarea pieței de energie, crearea unei piețe spot (2000), reorganizarea Termoelectrica în persoane juridice separate pentru producerea de energie electrică (2002), deschiderea pieței la 83,5%, introducerea certificatelor verzi și introducerea pieței centralizate pentru contracte bilaterale (2005)” (Rotaru, 2013).

Cu toate că evenimentele prezentate anterior, reprezintă o bază solidă a procesului de liberalizare a pieței energetice naționale, această liberalizare efectivă a pieței a început abia la nivelul anului 2012, o dată cu promulgarea Legii Energiei Electrice și a Gazelor Naturale nr. 123 din 10 iunie 2012, având ca rol de punere în aplicare a directivelor UE, emise în 2009, urmate de o perioadă îndelungată destinată emiterii de măsuri care să permită stabilirea unui cadru legislativ național adecvat, unei liberalizări complete a pieței energetice până la nivelul anului 2018.

La nivelul anului 2018 având în vedere „creșterea prețurilor de achiziție la energie din acel an, Autoritatea Națională de Reglementare în domeniul Energiei (ANRE) a intervenit și a reglementat din nou piața, cu scopul de a proteja consumatorii împotriva efectelor acestor majorări din piața angro” (electricafurnizare.ro), prin intermediul Legii nr. 167 din 10 iulie 2018 care aduce modificări la legea inițială a energiei electrice și a gazelor naturale emisă în 2012, prin care până la 1 ianuarie 2019, toți actorii de pe piața de gaze naturale au obligația de a încheia contracte pe piața reglementată care să însumeze minimum 50% din producția lor de gaze naturale, iar pe seama Ordonanței de Urgență nr. 114 din 28 decembrie 2018, are loc plafonarea atât a prețurilor la energie electrică, cât și gaze naturale.

Ca urmare a intervenției statului la nivelul anului 2018, liberalizarea efectivă a pieței energetice s-a făcut inițial la gaze naturale abia la data de 1 iulie 2020, iar apoi la energie electrică la data de 1 ianuarie 2021.

Criza energetică actuală, se bazează pe un cumul de șocuri apărute la nivelul pieței energetice, mai ales în perioada pandemiei, atunci când „investițiile în petrol și gaze au scăzut brusc, ceea ce a dus la un dezechilibru profund între cerere și ofertă de energie, odată ce cererea globală de energie și-a revenit rapid.” (Nichîșoiu, 2022). Cu toate că efectele scumpirilor pe piața energetică s-au simțit la nivelul întregii comunități, la nivelul României, această criză a energiei coincide cu prima iarnă pe care populația o traversează pe piața

liberalizată, fără intervenția statului în facturile consumatorilor casnici, determinând un șoc economic în rândul populației.

În cea ce privește factorii care au determinat creșterea prețurilor la energie, și implicit care au dus la apariția și adâncirea acestei crize energetice, potrivit Parlamentului European, printre acești factori identificăm: creșterea prețurilor la gazele naturale pe piețele mondiale și în UE (de peste 150%), condițiile climatice care determină presiunea asupra producției de energie electrică, majorarea prețurilor pentru gaz natural lichefiat ca urmare a creșterii cererii de astfel de produse energetice, penuria recentă de energie electrică nucleară și hidroelectrică, parțial legată de condițiile climatice etc. (Consiliul European).

Un alt factor care a dus la adâncirea și mai tare a crizei, se cauzează invaziei Ucrainei, de către Federația Rusă, având în vedere că cele două state reprezintă piloni importanți, ai Europei, în domeniul energetic, în special țara invadatoare care pentru multe țări din Europa reprezintă unul dintre cei mai mari furnizori de petrol și gaze, având în vedere că din această țară "ponderile importurilor sunt de peste 75% în Cehia, Letonia, Ungaria, Slovacia și Bulgaria în ceea ce privește gazele naturale" (Astrov et al, 2022), fapt care în contextul în care, la nivelul anului 2022, o dată cu izbucnirea războiului și decizia Rusiei de a opri furnizarea de gaze naturale, a determinat „nesiguranța în privința aprovizionării și a generat creșterea prețului la gaze la un nivel record.” (Consiliul European)

2. Metodologia cercetării

La nivelul acestui articol metodologia cercetării se axează pe linii clasice, reprezentate de analiza și sinteza literaturii de specialitate naționale și internaționale în vederea prezentării contextului apariției crizei energetice, precum și studierea modului în care, la nivel național piața energetică funcționează în armonizare cu prevederile pieței interne comunitare, indiferent de categoria de resursă energetică, dar și cauzele care au dus la adâncirea crizei o dată cu izbucnirea războiului din Ucraina. În vederea îndeplinirii obiectivului principal, acela de a prezenta imaginea de ansamblu a măsurilor întreprinse de statul român, în contracararea efectelor economice ale crizei, vom face apel și la studierea legislației naționale, coroborată cu cea de la nivel comunitar (Uniunea Europeană) emise în contextul actual. Pentru o imagine cât mai fidelă a măsurilor întreprinse, vom recurge și la implementarea unor exemple privind modalitatea de calculare a anumitor compensații, taxele și contribuții implementate cu scopul ajutorării clasei vulnerabile în contextul crizei.

3. Rezultate și discuții

O dată cu apariția crizei energetice care au dus la creșterea alarmantă a prețurilor la nivelul piețelor energetice naționale și internaționale, determinând un stres economic mare pentru consumatorii vulnerabili de energie, prima reglementare apare la începutul lunii septembrie a anului 2021, atunci când statul român a emis la data de 16 septembrie 2021, **legea 226/2021**, prin intermediul căreia a fost elaborate o serie de măsuri de protecție socială pentru *consumatorul vulnerabil de energie*, și care privește exclusiv modul de stabilire și acordare a ajutorului pentru încălzirea locuinței, precum și modul de stabilire și acordare a suplimentului pentru energie, însă pe fondul agravării situației energetice, precum și a faptului că măsurile întreprinse prin legea amintită anterior, stabilesc măsuri de atenuare strict asupra consumatorilor vulnerabil, care reprezintă doar o proporție de aproximativ 10% din totalul gospodăriilor afectate, a determinat emiterea **Ordonanței de Urgență nr. 118 din 4 octombrie 2021**, care urmărește crearea unui mecanism de compensare a facturilor de energie și gaze naturale la nivelul tuturor consumatorilor casnici

care îndeplinesc anumite criterii de consum, pentru a atenua impactul financiar asupra întregii populații în raport cu costurile suplimentare pentru plata energiei electrice și a gazelor naturale în sezonul rece 2021-2022, astfel încât prețurile la energie electrică și gaze naturale plătite de către consumatorul casnic să nu agraveze nivelul de sărăcie energetică.

Potrivit Ordonanței de Urgență nr. 118/2022, diferența de preț final acordată drept compensare va fi suportată de la bugetul de stat, prin bugetul Ministerului Muncii și Protecției Sociale. În cea ce privește categoria clienților casnici beneficiarii, la nivelul consumului de energie electrică, potrivit alineatelor 1 și 2, din articolului 3, al ordonanței, pot beneficia de compensație persoanele fizice al căror consum total de energie electrică în perioada 1 noiembrie 2021-31 martie 2022 se situează între 150 kWh-1.000 kWh inclusiv, iar cuantumul compensației este de maximum 0,21 lei/kWh aferentă consumului de energie electrică facturat în perioada prevăzută și care nu poate depăși limita maximă de 1.000 kWh, iar potrivit alineatelor 4 și 5 ale aceluiași articol, pentru consumul de gaze naturale, beneficiarii compensației sunt persoanele fizice al căror consum total de gaze naturale în perioada 1 noiembrie 2021-31 martie 2022 se situează între 80 mc-1.000 mc inclusiv, iar cuantumul este de maximum 25% din consumul de gaze naturale facturat în perioada prevăzută care nu poate depăși limita maximă de 1.000 mc. (OUG nr. 118/2021)

Având în vedere eliminarea neclarităților legate de modul de determinare a compensațiilor, precum și lărgirea ariei beneficiarilor, a fost necesară emiterea **Legii 259 din 29 octombrie 2021**, prin care are loc aprobarea și modificarea ordonanței nr. 118/2021, amintită anterior. Astfel, prin intermediul acestei reglementări, schema de sprijin pentru plata facturilor de energie electrică și gaze naturale, se extinde atât ca măsuri, cât și categorii de beneficiari, trecând de la strict măsuri orientate către clienții casnici, așa cum se prevedea în ordonanța emisă inițial, la nivelul clienților finali, astfel cuprinzând măsuri și la nivelul agențiilor economice, instituții de stat, precum și organizații nonguvernamentale și unitățile de cult. În tabelul nr. 1, se pot observa categorii de beneficiari, și măsurile de sprijini de care pot beneficia în conformitate cu prevederile legii de referință.

Tabelul nr. 1. Categoria beneficiarilor și măsurile de sprijin financiar, în contextul crizei energetice, acordate prin intermediul Legii 259/2021

CATEGORII DE CLIENȚI FINALI	MĂSURI DE SPRIJIN FINANCIAR
Clienții casnici care îndeplinesc limita maximă de consum de 1.500 kWh pentru energie electrică, acordată în tranșe lunare, respectiv echivalentul în kWh a 1.000 m ³ în cazul gazelor naturale, la un factor de conversie de 10,6 kWh/m ³ , alocat în tranșe lunare.	• Acordarea unei compensații unitare de cel mult 0,291 lei/kWh, în cazul energiei electrice, și în valoare de cel mult 33% din valoarea prețului gazelor naturale din contractul de furnizare al clientului beneficiar;• Plafonarea prețului final facturat al energiei electrice la cel mult 1 leu/kWh, din care componenta de preț al energiei electrice va fii în valoare de maxim 0,525 lei/kWh, iar în cazul gazelor naturale, prețul final facturat va fii plafonat la cel mult 0,37 lei/kWh, din care componenta de preț al gazelor naturale va fi în valoare de maximum 0,250 lei/kWh.
Întreprinderi mici și mijlocii (IMM), cabinete medicale individuale și alte profesii liberale, indiferent de forma	• exceptarea, în cazul energiei electrice, de la plata contravalorii anumitor tarife, precum și

**Aspecte privind măsurile de sprijin adoptate în contextul apariției și adâncirii
crizei energetice la nivelul României**

de organizare	plata certificatelor verzi, contribuției pentru cogenerare de înaltă eficiență și accizeii; • exceptarea, în cazul gazelor naturale, de la plata contravalorii costului de transport, tarifului de distribuție și accizeii.
Microîntreprinderi, persoane fizice autorizate, întreprinderi individuale, întreprinderi familiale, organizate potrivit legii;	
Spitale și unități de învățământ publice și private, precum și creșe;	• Plafonarea prețului final facturat al energiei electrice la cel mult 1 leu/kWh, iar în cazul gazelor naturale, prețul final facturat va fi plafonat la cel mult 0,37 lei/kWh,
Organizații neguvernamentale și unitățile de cult;	
Furnizori publici și privați de servicii sociale.	
Unitățile administrativ-teritoriale	• Alocarea unei subvenții pentru acoperirea creșterii prețului gigacaloriei în cuantum de 50% din diferența rezultată între prețul de achiziție al gazelor naturale și prețul plafonat al gazelor naturale de 0,250 lei/kWh,

Sursă: Proiecție proprie pe seama Legii 259/2021

În cea ce privește modul de determinare a compensației, legea prevede faptul că valoarea acesteia se determină prin înmulțirea valorii unitare a compensației (0,291 lei/kWh), cu valoarea consumului facturat aferent perioadei de acordare a compensației mai mic sau egal cu consumul de referință.

Pentru o mai bună înțelegere a mecanismului de calcul al acestei compensații, acordate ca sprijin financiar, în continuare, vom prezenta un exemplu privind modalitate de determinare a cuantumului compensației ce trebuie acordată unui beneficiar casnic știind că în perioada noiembrie 2021-martie 2022 consumul de energie electrică a fost în total de 1500 kWh, în tabelului nr. 2, se poate observa perioada de facturare și consumul raportat lunar, precum și valoarea compensației acordate.

Tabelul nr. 2. Exemplu privind calculul compensației prețului la energie electrică în cazul unui client casnic, pentru perioada 1 noiembrie 2021- 31 martie 2022

ELEMENTE	PERIOADĂ DE APLICARE					
	Noiembrie	Decembrie	Ianuarie	Februarie	Martie	Aprilie
Data emiterii	26.11.2021	26.12.2021	26.01.2022	26.02.2022	26.03.2022	01.04.2022
Perioadă de facturare	26.10.2021 25.11.2021	26.11.2021 25.12.2021	26.12.2021 25.01.2022	26.01.2022 25.02.2022	26.02.2022 25.03.2022	26.03.2022 31.03.2022
Consum aferent perioadei facturate	285 kWh	325 kWh	337 kWh	298 kWh	215 kWh	40 kWh
Număr zile facturate	31	30	31	31	28	5
Număr zile de aplicare a compensație	25	30	31	31	28	5
Valoarea unitară a compensației conform legislației (lei/kWh)	0,291 lei/kWh	0,291 lei/kWh	0,291 lei/kWh	0,291 lei/kWh	0,291 lei/kWh	0,291 lei/kWh
Consum minim	1 kWh/zi	1 kWh/zi	1 kWh/zi	1 kWh/zi	1 kWh/zi	1 kWh/zi

zilnic						
Consum minim în perioada de facturare	25 kWh = 1 kWh x 25 zile	30 kWh = 1 kWh x 30 zile	31 kWh = 1 kWh x 31 zile	31 kWh = 1 kWh x 31 zile	28 kWh = 1 kWh x 28 zile	5 kWh = 1 kWh x 5 zile
Consum de referință cu abatere maximă de 10% (kWh)	273 kWh = 10,92 kWh/zi x 25 de zile	327,6 kWh = 10,92 kWh/zi x 30 de zile	327,6 kWh = 10,92 kWh/zi x 31 de zile	316,68 kWh = 10,92 kWh/zi x 31 de zile	305,76 kWh = 10,92 kWh/zi x 27 de zile	54,6 kWh = 10,92 kWh/zi x 5 zile
Consumul mediu zilnic aferent perioadei de facturare (kWh/zi)	9,19 kWh/zi = 285 kWh/ 31 zile	10,83 kWh/zi = 325 kWh/ 30 zile	10,87 kWh/zi = 337 kWh/ 31 zile	9,61 kWh/zi = 298 kWh/ 31 zile	7,68 kWh/zi = 215 kWh/ 28 zile	8 kWh/zi = 40 kWh/ 5 zile
Consumul aferent perioadei de aplicare a compensației	229,75 kWh = 9,19 kWh/zi x 24 zile	324,9 kWh = 10,83 kWh/zi x 30 zile	336,97 kWh = 10,87 kWh/zi x 31 zile	297,91 kWh = 9,61 kWh/zi x 31 zile	215,04 kWh = 7,68 kWh/zi x 28 zile	40 kWh = 8 kWh/zi x 5 zile
Îndeplinirea condiției: $C_{min} < C_{comp} \leq C_{ref}$	DA	DA	NU	DA	DA	DA
Compensație	66,86 lei = 229,75 kWh x 0,291 lei/kWh	94,54 lei = 324,9 kWh x 0,291 lei/kWh	0	86,69 lei = 297,91 kWh x 0,291 lei/kWh	62,57 lei = 215,04 kWh x 0,291 lei/kWh	11,64 lei = 40 kWh x 0,291 lei/kWh
*Consumul minim ; **Consumul aferent perioadei de aplicare a compensației ; *** Consumul de referință						

Sursă: Proiecție proprie pe seama aplicării reglementărilor

După cum se poate observa în cazul exemplului oferit, pentru perioada 1 noiembrie- 31 martie, clientul casnic a beneficiat de o compensație a valorii facturilor de energie electrică, în valoare totală de 322,3 lei, de asemenea putem observăm, faptul că pentru perioada 26.12.2021-25.01.2022 nu se îndeplinește condiția prin care consumul aferent perioadei de aplicare a compensației, să fie cuprins în intervalul dintre valoarea consumului minim și consumul de referință.

În ceea ce privește decontarea sumelor compensate, către furnizorii de energie electrică și/sau gaze naturale, potrivit **Ordinului Ministerului Muncii și Solidarității Sociale nr. 1.155 din 25 noiembrie 2021, Ordinul Ministerului Energiei nr. 1.240 din 25 noiembrie 2021 și Ordinului Ministerului Finetelor nr. 1480 din 26 noiembrie 2021**, prin care are loc aprobarea procedurilor de decontare a sumelor aferente aplicării Ordonanței Guvernului nr. 118/2021, aprobată și modificată prin Legea 259/2021, acest lucru se realizează pe baza facturilor emise în cadrul lunii anterioare depuse de furnizorii în format electronic pe portalul aici.gov.ro sau pe o adresa de e-mail dedicată, pusă la dispoziție de *Agenția Națională pentru Plăți și Inspecție Socială*, pentru sumele aferente clienților casnici, iar în cazul clienților finali, non-casnici, decontarea se face pe seama cererii de decontare bazată pe facturile emise în luna anterioară, depusă la *Ministerul Energiei*.

Având în vedere faptul că această criză energetică, care a dus la explozia prețurilor pe piața energetică, și-a făcut apariția încă din timpul pandemiei de Covid-19, atunci când

agenții economici (clienții non-casnici) s-au confruntat cu probleme determinate de existența unor restricții, întreruperea activității, scăderea cifrei de afaceri, fapt care arată imposibilitatea suportării costurilor suplimentare determinate de creșterea prețului pe piețele de energie, afectând și mai tare mediul de afaceri deja fragil, fapt care a dus inevitabil la necesitatea stabilirea unor noi măsuri de sprijin orientate spre clienții finali, astfel a avut loc emiterea **Ordonanței de Urgență nr. 27 din 18 martie 2022**, prin care are loc plafonarea prețurilor la energie electrică și gaze naturale pentru perioada 1 aprilie 2022-31 martie 2023, la nivelul clienților casnici, cât și la nivelul celor non-casnici. Astfel, prin intermediul reglementării de referință, se stabilește faptul că pentru consumul realizat în perioada 1 aprilie 2022-31 martie 2023, prețul final facturat de către furnizorii de energie electrică/operatorii de distribuție de energie electrică, este conform tabelului nr. 3.

Tabelul nr. 3. Prețurile plafonate la energie electrică și gaze naturale conform OUG nr.27/2022

CATEGORIE DE CONSUMATOR	CATEGORIE RESURSĂ ENERGETICĂ	
	ENERGIE ELECTRICĂ	GAZE NATURALE
CASNIC	- 0,68 lei/kWh cu TVA inclus pentru un consum mediu lunar realizat în anul 2021 ≤ 100 kWh; - 0,8 lei/kWh, cu TVA inclus, pentru un consum mediu lunar realizat în 2021 cuprins între 100-300 kWh	0,31 lei/kWh, cu TVA inclus
NON-CASNIC	1 leu/kWh, cu TVA inclus	0,37 lei/kWh, cu TVA inclus, al căror consum anual de gaze naturale realizat în anul 2021 la locul de consum este de cel mult 50.000 MWh.

Sursă: Proiecție proprie pe seama aplicării OUG nr.27/2022

Având în vedere creșterea prețurilor, o dată cu adâncirea crizei energetice cauzate de izbucnirea războiului în Ucraina, și la nivelul combustibililor, fiind astfel necesară și acordarea unor compensații la nivelul acestor produse energetice, astfel prin intermediul **Ordonanței de Urgență nr. 106 din 30 iunie 2022**, s-a stabilit acordarea unei compensații, pe parcursul perioadei 1 iulie-30 septembrie 2022, în valoare de 0,25 lei/litru în cazul operatorilor economici care furnizează combustibili către consumatorii finali cu o reducere de 0,5lei/litru.

O altă reglementare importantă în contextul adâncirii crizei energetice, este cea referitoare la aplicarea Regulamentului Uniunii Europene (UE) nr. 1.854/2022, care la nivelul României conformarea cu acest regulament s-a realizat pe seama **Ordonanței de Urgență nr. 186 din 28 decembrie 2022**, prin intermediul căreia se impune aplicarea unei contribuții de solidaritate temporare asupra profiturilor excedentare generate de către societățile din Uniune și sediile permanente care desfășoară activități în sectoarele țiteiului, gazelor naturale, cărbunelui și rafinăriilor, ținând cont, în principal, de necesitatea creșterii independenței energetice, finanțării investițiilor strategice, precum și a investițiilor în eficiența energetică și/sau în energia din surse regenerabile. Prin intermediu articolului 1, aliniatelor 1-2, ale ordonanței menționate, s-a stabilit faptul contribuabili care sunt obligați la plata contribuției de solidaritate, conform figurii 1.

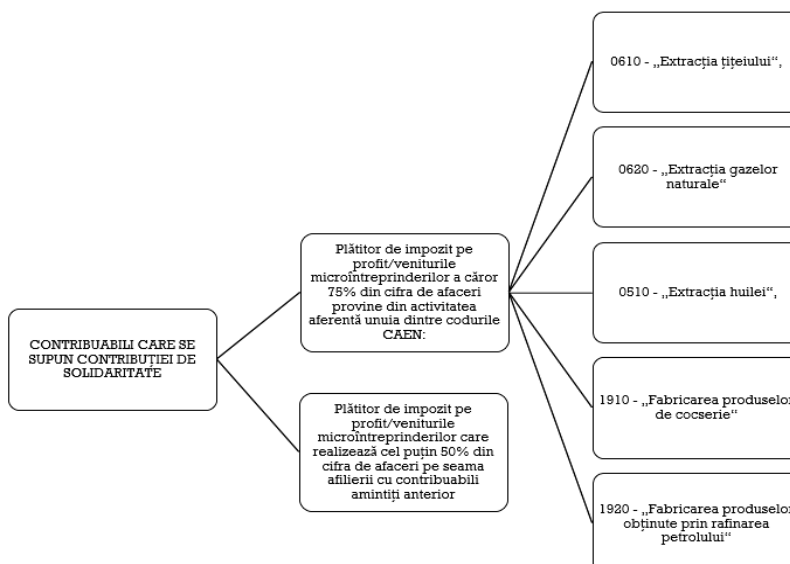

Figura nr. 1: Contribuabili plători ai contribuției de solidaritate

Sursă: Proiecție proprie pe seama OUG 186/2022

În ceea ce privește modul de determinare a contribuției de solidaritate, în conformitate cu Art.2, alin. 4 din O.U.G 186/2022, pentru **contribuabilii plători de impozit pe profit** această contribuție se calculează pe seama formulei:

$$\text{Contribuție de solidaritate} = [\text{Profitul impozabil al anului 2022/2023} - (1,2 \times \text{media profiturilor impozabile aferente perioadei 2018-2021})] \times 60\%$$

În cazul **contribuabililor plători de impozit pe veniturile microîntreprinderilor**, conform Art.2, alin. 6 din O.U.G 186/2022, contribuția de solidaritate se calculează pe baza formulei de calcul :

$$\text{Contribuția de solidaritate} = [\text{Profitul contabil al anului 2022/2023} - (1,2 \times \text{media profiturilor contabile aferente perioadei 2018-2021})] \times 60\%$$

În continuare, pe seama tabelului nr. 4, vom prezenta un exemplu demonstrativ privind modul de determinare a contribuției de solidaritate, în cazul unei entități plătitoare de impozit pe profit, a cărei obiect de activitate principal de activitate îl reprezintă Extracția gazelor naturale pentru anul 2022.

Tabelul nr. 4. Exemplu de calcul al contribuției de solidaritate

INDICATOR	UM	VALOARE
Total Cifra de afaceri 2022	mii lei	13.380.112
Cifra de afaceri aferent extracției de gaze naturale	mii lei	11.254.621
Procent Cifra de afaceri aferent extracției de gaze naturale	%	84,11%
Profit impozabil aferent anului 2018	mii lei	1.585.184
Profit impozabil aferent anului 2019	mii lei	1.224.269
Profit impozabil aferent anului 2020	mii lei	1.448.818
Profit impozabil aferent anului 2021	mii lei	2.201.961
Profitul impozabil aferent anului 2022	mii lei	2.544.480

Media profiturilor impozabile aferentă perioadei 2018-2021	mii lei	1.615.058 = (1.585.184 + 1.224.269 + 1.448.818 + 2.201.961) / 4
Contribuție de solidaritate aferentă anului 2022	mii lei	364.846,24 = [2.544.480 – (1,2 x 1.615.058)] x 60%

Sursă: Proiecție proprie

După cum se poate observa, în cazul exemplului oferit, societatea este nevoită să declare și să plătească, o contribuție de solidaritate în valoare de 364.846,24 mii lei, aferent anului 2022, ca urmare a faptului că cifra de afaceri totală, este realizată în proporție de peste 84% din obiectul principal de activitate, și anume extracția de gaze naturale.

Concluzii

În concluzie prin intermediul acestui articol putem observa că, o dată cu apariția crizei energetice, la nivelul lunii septembrie a anului 2021, statul român, în contextul în care lupta cu criza cauzată de pandemia de Covid-19 era încă în desfășurare, a urmărit inițial să sprijine consumatorii casnici, vulnerabili din punct de vedere energetic, prin acordarea de beneficii sociale sub formă de ajutoare pentru încălzirea locuinței, precum și a unor suplimente pentru energie, însă o dată cu creșterea alarmantă a prețurilor la energie electrică și gaze naturale, care duceau iminent la o creștere alarmantă a sărăciei energetice, a fost imperios necesar elaborarea unei scheme de ajutorare a întregii clase de consumatori casnici de produse energetice (curent electric și gaze naturale), prin care s-a urmărit acordarea unor compensații de la bugetul statului, urmate de acordarea și a unor beneficii și în rândul agențiilor economice, sub forma compensării anumitor taxe și accize aplicate asupra energiei electrice și a gazelor naturale, suportate de Ministerul Energiei. O dată cu adâncirea crizei energetice, ca urmare a conflictelor militare dintre Ucraina și Federația Rusă, care au dus la creșterea prețurilor resurselor energetice la nivel record, statul a fost nevoit să se impună, astfel încât să asigure o temperare a creșterilor de preț, astfel a implementat plafonarea prețurilor la cele două categorii de resurse energetice indispensabile (curent și gaze naturale). De asemenea statul a oferit și compensații în cazul creșterii prețurilor la combustibili, și a urmărit aplicarea regulamentelor emise la nivel comunitar în sensul actualei crize energetice.

Tot prin intermediul acestui articol, se poate observa faptul că am urmărit să prezentăm și din punct de vedere practic, modul de determinare a anumitor compensații și contribuții, aplicate în contextul prezentei crize energetice, precum și prezentarea modului în care sectorul energetic din România a evoluat, astfel încât să se alinieze cu piața internă a energiei din Uniunea Europeană, de asemenea am creat o imagine de ansamblu asupra contextului care a determinat apariția și adâncirea crizei energetice.

Bibliografie

- [1] **Astrov Vasily** , **Mahdi Ghodsi** ,**Richard Grieveson**, et al., *Russia's invasion of Ukraine: assessment of the humanitarian, economic, and financial impact in the short and medium term* , articol publicat în *International Economics and Economic Policy* nr. 19, 2022, pp. 331-381 <https://doi-org.am.e-nformation.ro/10.1007/s10368-022-00546-5> ;
- [2] **Mateș Adelin-Nicolae**, *Aplicarea indicatorilor de diagnostic financiar asupra unei entități producătoare de resurse energetice versus asupra unei entități care achiziționează*

- resurse energetice în scopul comercializării, în contextul crizei energetice*, CECCAR Business Review, No 11/2022, pp. 24-38, DOI: <http://dx.doi.org/10.37945/cbr.2022.11.04> ;
- [3] **Nichișoiu Bogdan**, *Analiză COFACE. Criza energetică-impact și puncte de inflexiune*, București, noiembrie 2022 articol accesat online la adresa <https://www.coface.ro/Stiri-Publicatii/Publicatii/CRIZA-ENERGETICA-IMPACT-SI-PUNCTE-DE-INFLEXIUNE> la data de 20.04.2023;
- [4] **Rotaru Delia Vasilica**, *Romanian energy market evolution: towards a common European market*, CES Working Papers – Volume V, Issue 4, 2013;
- [5] **Electrica Furnizare**, *Liberalizarea, context și efecte*, accesat online la adresa <https://www.electricafurnizare.ro/liberalizarea-pietei-de-energie-electrica/> la data de 20.04.2023;
- [6] **Parlamentul European**, *Piața internă a energiei*, articol accesat online la adresa https://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/ro/FTU_2.1.9.pdf la data de 20.04.2023;
- [7] **Parlamentul European**, *Criza energetică*, accesat online la adresa https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/P-9-2021-004363_RO.html la data de 20.04.2023;
- [8] **Consiliul European**, *Prețurile energiei și securitatea aprovizionării*, accesat online la adresa <https://www.consilium.europa.eu/ro/policies/energy-prices-and-security-of-supply/#EU> la data de 20.04.2023;
- [9] **Legea Energiei Electrice și a Gazelor Naturale nr. 123 din 10 iunie 2012** (Publicată în MOF nr. 485 din 16 iulie 2012);
- [10] **Legea nr. 167 din 10 iulie 2018**, pentru modificarea și completarea Legii energiei electrice și a gazelor naturale nr. 123/2012 (Publicat în MOF nr. 604 din 16 iulie 2018);
- [11] **Ordonanța de Urgență nr. 114 din 28 decembrie 2018**, privind instituirea unor măsuri în domeniul investițiilor publice și a unor măsuri fiscal-bugetare, modificarea și completarea unor acte normative și prorogarea unor termene (Publicat în MOF nr. 1116 din 29 decembrie 2018);
- [12] **Legea nr. 226 din 16 septembrie 2021**, privind stabilirea măsurilor de protecție socială pentru consumatorul vulnerabil de energie (Publicată în MOF nr. 891 din 16 septembrie 2021);
- [13] **Ordonanța de Urgență nr. 118 din 4 octombrie 2021**, privind stabilirea unei scheme de compensare pentru consumul de energie electrică și gaze naturale pentru sezonul rece 2021-2022, precum și pentru completarea Ordonanței Guvernului nr. 27/1996 privind acordarea de facilități persoanelor care domiciliază sau lucrează în unele localități din Munții Apuseni și în Rezervația Biosferei "Delta Dunării" (Publicată în MOF nr. 951 din 5 octombrie 2021);
- [14] **Legea nr. 259 din 29 octombrie 2021, pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 118/2021 privind** stabilirea unei scheme de compensare pentru consumul de energie electrică și gaze naturale pentru sezonul rece 2021-2022, precum și pentru completarea Ordonanței Guvernului nr. 27/1996 privind acordarea de facilități persoanelor care domiciliază sau lucrează în unele localități din Munții Apuseni și în Rezervația Biosferei "Delta Dunării" (Publicată în MOF nr. 1036 din 29 octombrie 2021);
- [15] **Ordinului Ministerului Muncii și Solidarității Sociale nr. 1.155 din 25 noiembrie 2021, Ordinul Ministerului Energiei nr. 1.240 din 25 noiembrie 2021 și Ordinului Ministerului Finanțelor nr. 1480 din 26 noiembrie 2021**, pentru aprobarea procedurii și termenelor de decontare a sumelor aferente schemei de compensare, a documentelor în baza cărora se realizează decontarea, precum și a altor măsuri necesare aplicării prevederilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 118/2021 privind stabilirea unei scheme de

compensare pentru consumul de energie electrică și gaze naturale pentru sezonul rece 2021-2022, precum și pentru completarea Ordonanței Guvernului nr. 27/1996 privind acordarea de facilități persoanelor care domiciliază sau lucrează în unele localități din Munții Apuseni și în Rezervația Biosferei "Delta Dunării" (Publicate în MOF nr. 1.143 din 27 noiembrie 2021);

[16] **Ordonanței de Urgență nr. 27 din 18 martie 2022**, privind măsurile aplicabile clienților finali din piața de energie electrică și gaze naturale în perioada 1 aprilie 2022-31 martie 2023, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative din domeniul energiei (Publicat în MOF nr. 274 din 22 martie 2022);

[17] **Ordonanța de Urgență nr. 106 din 30 iunie 2022**, pentru susținerea acordării de reduceri ale prețurilor la benzină și motorină și pentru modificarea art. 18 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 41/2022 pentru instituirea Sistemului național privind monitorizarea transporturilor rutiere de bunuri cu risc fiscal ridicat RO e-Transport și de abrogare a art. XXVIII din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 130/2021 privind unele măsuri fiscal-bugetare, prorogarea unor termene, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative (Publicat în MOF nr. 657 din 30 iunie 2022);

[18] **Ordonanța de Urgență nr. 106 din 30 iunie 2022**, privind unele măsuri de punere în aplicare a Regulamentului (UE) 2022/1.854 al Consiliului din 6 octombrie 2022 privind o intervenție de urgență pentru abordarea problemei prețurilor ridicate la energie (Publicat în MOF nr. 1270 din 29 decembrie 2022).